

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1924 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 11, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande i visst syfte av reformer i avseende å landets häradsrätter.

Uti en inom andra kammaren väckt, till kammarens femte tillfälliga utskott remitterad motion, nr 90, har herr *Åkerlund* yrkat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ej blott i anledning av riksdagens skrivelse av den 25 maj 1906, nr 188, ville taga under omprövning, vilka reformer inom landets häradsrätter borde vidtagas, för att aktning för lag och rätt samt förtroende för domstolarna skulle kunna vinnas och upprätthållas, utan även täcktes låta utreda, huruvida av motionären i sådant syfte ifrågasatta åtgärder vore värda att vinna beaktande, och fortast möjligt för riksdagen framlägga förslag i ärendet.

Motionen.

I sin motivering har motionären erinrat därom, att han vid 1906 års riksdag väckt en motion, nr 62, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kompetens för erhållande av domareförordnande m. m., samt att riksdagen i anledning av motionen avlåtitt en skrivelse, nr 188, till Konungen med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning, taga i övervägande, dels huruvida icke den tjänstledighet, som de ordinarie härads hövdingarna utan åberopande av laga förfall åtnjöte, måtte kunna inskränkas, särskilt då fråga vore om förrättande av lagtima ting eller tingssammanträde, dels ock huruvida icke fordran på praktisk utbildning i domarekallet såsom villkor för erhållande av häradshövdingeförordnande måtte kunna i någon mån skärpas.

Beträffande motiveringen i övrigt till den nu förevarande motionen, får utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens utskott har i ämnet anfört följande:

»Motionärens nu föreliggande framställning i fråga om häradshövdingarnas tjänstgöring liksom också den av honom tidigare väckta motionen bottna i ett minst 400-årigt klagomål, att häradshövdingarna icke själva förvalta sina ämbeten.» I äldre tider sammanhänge detta med att äm-

Vikariat-systemet.

*) Se bl. a. Kallenberg, Svensk civilprocessrätt. I. Lund 1923, sid. 226 ff.

betena bortförlänades på grund av de därmed förenade inkomsterna till personer, ofta boende utom domsagan, vilka ej hade tillfälle att förvalta ämbetet utan för sådant ändamål betjänade sig av s. k. lagläsare. I senare tid hava lantdomare i stor utsträckning blivit upptagna av allehanda uppdrag, bl. a. kommittégöromål, vilket medfört att ämbetena under långa tider måst uppehållas av vikarier. Särskilt i de större domsagorna har därjämte ämbetsbördan varit så tryckande, att det varit omöjligt för en person att medhinna alla på domaren ankommande göromål. Vidare har tjänstgöring som biträde å domarekansli samt hållande av allmänt ting ingått som ett viktigt led i juristutbildningen, varför kvalificerade domarebiträden efter viss tids tjänstgöring ansetts kunna påräkna att erhålla vikariatsförordnande.

*Förhållan-
dena före den
första dom-
sagostädans
tillkomst.*

Under ovan antydda förhållanden ha herr Åkerlunds ovanberörda motion år 1906 samt riksdagsskrivelsen samma år tillkommit. Intet åtgjordes emellertid i saken, och de anmärkta missförhållandena tilltogo år efter år, särskilt sedan häradshövdingarnas arbetsbörda ofantligt ökats genom åläggandet att enligt kungl. förordningen den 13 juni 1908 medverka vid uppläggande av jordregister. Utskottet har ur den delvis ännu icke publicerade rättsstatistiken för åren 1915—1918 hämtat uppgifter, vilka belysa häradshövdingarnas tjänstgöringsförhållanden under nämnda år. Nedanstående sammanställning av dessa siffror utvisar i vilken omfattning häradshövdingarna dels själva hållit allmänna sammanträden och urtima ting, dels såsom ordförande avdömt vid häradsrätterna behandlade civila och kriminella mål (procenttal):

		Häradshövding har själv			
		hållit		såsom ordförande avdömt	
		allmänt sammanträde (antal rättegångsdagar)	urtima ting (antal sammanträden)	civila mål	kriminella mål
Svea hovrätt	1915	36.6	34.0	31.8	34.4
	1916	32.7	26.5	32.3	31.2
	1917	35.3	28.7	35.3	30.6
	1918	41.6	33.4	41.8	34.8
Göta hovrätt	1915	29.4	38.1	29.4	28.7
	1916	33.1	33.9	31.7	23.7
	1917	37.4	41.7	37.7	34.6
	1918	43.3	46.4	45.5	39.2
Skånska hovrätten	1915	21.2	25.6	19.6	19.4
	1916	23.3	30.0	15.1	18.3
	1917	26.4	27.6	21.9	20.7
	1918	26.4	30.2	19.3	22.4

De sålunda sammanställda siffrorna utvisa, att häradshövdingarna under åren 1915—18 genomsnittligen själva utförde omkring tredjedelen av på

dem ankommande kvalificerade domargöromål. Under åren 1917 och 1918 visa procenttalen stegring, tydligen beroende på den under nämnda år alltmera kännbara svårigheten att anskaffa juridiskt bildade biträden för domsagoarbetets förrättande. Under kristiden minskades nämligen tillgången på yngre jurister, som voro villiga att utau eller mot dittills förekommande mindre ersättning ägna sig åt arbetet på domarekanslierna, därhän, att ett verkligt nödläge uppstod. Det var detta, som gav stöten till 1918 års reglering av domsagornas arbetsförhållanden.

Inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga avgåvo den 31 juli 1917 ett utkast till stadga med vissa föreskrifter rörande domsagornas förvaltning. Sedan detta utkast inom departementet undergått vidare bearbetning hemställde Kungl. Maj:t i proposition, nr 389, till 1918 års riksdag om vissa anslag till kostnader, som skulle uppkomma genom domsagornas förvaltning i överensstämmelse med det förslag till stadga i ämnet, vilket fanns fogat vid propositionen. Sedan riksdagen i huvudsak bifallit Kungl. Maj:ts framställning, utfärdades kungl. stadgan den 20 juni 1918 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning, vilken stadga sedermera med i nu förevarande hänseende mindre betydande ändringar ersatts av en ny stadga den 22 juni 1920.

*Domsago-
stadgorna
1918 och
1920.*

Då utskottet ansett det vara av vikt att vid övervägande av nu behandlade spörsmål och särskilt användande av vid detta utlåtande fogade nedan vidare omförmälda bilagor äga bekväm tillgång till vissa bestämmelser i domsagostadgan, ha dessa avtryckts som *bilaga I*.

För att kunna lämna redogörelse för vissa förevarande spörsmål berörande bestämmelser i 1920 års domsagostadga torde vara erforderligt meddela en kortfattad översikt över de olika arbetsuppgifter, som föreligga i domsagorna. Domsagoarbetet sonderfaller i följande tre huvudgrupper:

*Arbets-
uppgifterna i
domsagorna*

A. *Rättegångsmål vid häradsrätten.* I sådant hänseende förekomma vid sidan av mera invecklade tvistemål och brottmål ett stort antal mål av enkel beskaffenhet, såsom erkända kravmål, mål, som avgöras tredsکوvis, fyllerimål och förseelser mot ordningsföreskrifter. Samtliga dessa rättegångsmål kunna handläggas på allmänt tingssammanträde. Rannsakingar med häktade personer företagas oftast på särskilda sammanträden med fulltalig nämnd, s. k. urtima ting. För handläggning av vissa enklare tviste- och brottmål har genom lagen den 7 maj 1918 öppnats möjlighet att anordna särskilda sammanträden, vid vilka rätten är domför med endast tre nämndemän. Sådana sammanträden, s. k. tremansting, hållas i ett ganska stort antal tingslag efter Kungl. Maj:ts förordnande. Härigenom ernås dels en snabbare behandling av nämnda enklare mål, dels också en jämnare arbetsfördelning, då en viss mängd av dessa mål ej komma att betunga de allmänna sammanträdena.

B. *Ansökningsärenden vid häradsrätten.* Dit hänföres ett stort antal ärenden, som inkomma utan stämning och vilkas behandling i åtskilliga domsagor utgöra större delen, i återstoden en betydande del av arbetsbördan, såsom lagfarts- och in-teckningsärenden, ärenden rörande in-regist-ering av bouppteckningar, äktenskapsförord och lösöre köpskontrakt ävensom testamentsbevakningar och förmynderskapsärenden. Förevarande ärenden kunna behandlas såväl å allmänt sammanträde som ock å sammanträde med tremansnämnd.

C. *På domareämbetet ankommande göromål.* Hit höra ärenden, som utan samband med tings-sammanträdena skola handläggas av häradshövding, utgörande dels expeditionsgöromål, såsom utfärdande av gravationsbevis, meddelande av bevis av andra slag, statistik m. m., dels förvaltningsgöromål, såsom beviljande av fri rättegång, dels konkursdomarens åligganden. Till denna grupp hänföres också, så vitt ej annat förordnats, ägodelnings-rättsärenden.

Arbetsperso-
nalen i
domsagorna.

Förutom häradshövdingarna och av dem privat anställda och avlönade kanslibiträden, vilka senare anlitas för renskrivning, kollationering, expedi-tions- och kassagöromål samt andra sysslor av enklare beskaffenhet, hava sedan lång tid tillbaka i domsagorna tjänstgjort unga jurister, vilka på detta sätt efter avlagd examen erhållit erforderlig praktisk utbildning. Genom domsagostadgorna ha dessa biträden i viss utsträckning erhållit officiell ställning samt även en mindre avlöning, vilken till väsentlig del utgår av statsmedel (se närmare 1920 års stadga 29 och följ. §§ samt bilagor till 1924 års statsverksproposition, andra huvudtiteln, sid. 32 och följ.). Häradshövding äger på anmälan få till biträde av hovrätten förordnad en förste notarie, vilken skall ha uppnått 23 års ålder samt efter avlagd examen tjänstgjort minst ett halft år i domsaga. Förste notarien, som avlönas helt av statsmedel, har att på eget ansvar utföra vissa enklare göromål samt för övrigt biträda häradshövdingen i dennes arbete. Erfordras för domsagoarbetets behöriga skötsel ytterligare juridiskt bildat biträde, har hovrätten att på häradshövdingens begäran till andre notarie förordna examinerad jurist, vilken biträder häradshövdingen i dennes arbete och avlönas till större delen av statsmedel, till mindre del av häradshövdingen själv. Förste och andre notarier finnas för närvarande förordnade i det stora flertalet domsagor; vakanser på viss håll, särskilt i Norrland, torde bero på svårigheten att för den relativt låga avlöningen anställa kompe-tenta personer.

I ett mindre antal domsagor, där arbetsbördan är särskilt stor, finnas anställda biträdande domare, vilka självständigt utföra viss del av på häradshövding eljest ankommande göromål. Biträdande domare, som av-lönas helt av statsmedel, skall hava tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt. Beträffande biträdande domares ämbetsåligganden äro före-

skrifter meddelade i kungl. cirkulären till rikets hovrätter den 17 december 1920, den 2 december 1921 och den 8 december 1922.

Då det fortfarande kan förutsättas att en häradshövding icke själv kan kontinuerligt handlägga samtliga på honom ankommande göromål, hava i domsagostadgorna meddelats bestämmelser om den ledighet, häradshövding äger åtnjuta. Enligt 19 § i 1920 års domsagostadga må tjänstledighet årligen beviljas häradshövding för åtnjutande av semester högst en och en halv månad samt för vinnande av lättnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter sammanlagt högst en och en halv månad, dock må ledighet, som nu nämnts, ej beviljas å sådan tid, att häradshövding därigenom vinner befrielse från mera än högst tre allmänna tingssammanträden om året. Då tillfälligt göromål av vidlyftig eller tidsödande beskaffenhet, såsom rannsaking med häktad person eller syneförrättning inträffar, kan häradshövding enligt 20 § domsagostadgan vinna ledighet antingen från nämnda göromål eller från ämbetet i övrigt. Enligt 21 § nämnda stadga må häradshövding, när skäl därtill äro, befrias *dels* från att å sammanlagt högst halva antalet allmänna tingssammanträden om året i domsagan handlägga s. k. tremanstingsärenden, *dels* från att å andra sammanträden än allmänna tingssammanträden handlägga sådana ärenden, *dels ock* från utfärdande under viss tid av gravationsbevis, avseende fastigheter, beträffande vilka lagfarts- och inteckningsärenden handläggas av vikarie. Utöver nu nämnd ledighet må enligt 22 § i samma stadga ledighet icke beviljas häradshövding på annan grund än styrkt sjukdom, offentligt uppdrag eller annat laga förfall. Efter vederbörande hovrätts hörande må emellertid Kungl. Maj:t, jämlikt 22 § i stadgan, förordna att med avseende å arbetsbördan i viss domsaga eller i fråga om häradshövding, som uppnått hög ålder eller vars hälsa är vacklande, den årliga ledighet som avses i 19 §, må utsträckas. Särskild ledighet kan enligt 22 § i stadgan beviljas häradshövding i domsaga, där biträdande domare finnes anställd.

Häradshövdingarnas ledighet.

I fråga om vikarier uppdrager domsagostadgan en bestämd skillnad mellan dem, som äga att utan inskränkning förvalta häradshövdingeämbete, samt dem, som äga mindre befogenhet. Förordnande, som utslutande avser handläggning av s. k. tremanstingsärenden, må enligt 23 § av hovrätt meddelas den, som uppnått 24 års ålder och efter avlagd examen under ett år tjänstgjort som biträde åt häradshövding. Befogenhet att utan inskränkning uppehålla häradshövdingeämbete tillkommer till en början vice häradshövding. Såsom sådan må icke förordnas annan än den, som hållit visst antal allmänna sammanträden samt därjämte tjänstgjort såsom lelamot eller fiskal i hovrätt sammanlagt ett år eller såsom revisionssekreterare. Befogenhet att utan inskränkning uppehålla häradshövdingeämbete tillkommer jämlikt 24 § vidare ordinarie innehavare av domar-

Vikariernas kompetens.

ämbete ävensom den, som fyllt tjugufem år och *antingen* tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt *eller* efter avlagd examen under ett och ett halvt år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding, varmed likställes viss tjänstgöring vid rådhusrätt, och under sex rättegångsdagar eller tre allmänna tingssammanträden handlagt tremanstingsärenden. Beträffande sistnämnda slags vikarier har emellertid gjorts ett betydelsefullt undantag, nämligen att den, som icke tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt eller fullgjort viss tjänstgöring vid rådhusrätt, icke må, innan han fullgjort sådan tjänstgöring, förordnas att hålla mer än tre allmänna tingsammanträden, utan så är att annan vikarie ej finnes att tillgå. Sistberörda undantag skulle emellertid, enligt vid stadgan fogade särskilda övergångsbestämmelser, icke träda i kraft förrän den 1 juli 1923, och övergångstiden har den 23 mars 1923 utsträckt till den 1 juli 1924.

Yttrande i statsverkspropositionen till innevarande riksdag.

I årets statsverksproposition, andra huvudtiteln, sid. 37—39, har statsrådet och chefen för justitiedepartementet framhållit, att den i domsagostadgan meddelade föreskriften om hovrättsutbildning såsom villkor för fortsatt tjänstgöring vid häradsrätt förtjänade beaktande såsom uttryck för å ena sidan det värde, som hovrättsarbetet medförde för aspiranterna, och å andra sidan betydelsen för hovrättens ledamöter att bilda sig ett personligt omdöme om aspiranternas duglighet. Från föreningen Sveriges häradshövdingar samt särskilt Svea hovrätt hade emellertid uttalats allvarliga farhågor, att övergångsbestämmelsens borttagande skulle medföra allvarliga olägenheter. En utredning borde därför äga rum, huruvida nämnda tanke möjligen kunde realiseras på ett sätt, som kunde förväntas icke verka störande på häradsrätternas och hovrätternas arbete. Sådan utredning kunde lämpligen äga rum i samband med förestående utredning angående villkoren för kvinnas tillträde till domartjänst. Under förutsättning att riksdagen vid behandlingen av vederbörligt anslag icke hade något att däremot erinra, vore statsrådet sinnad föreslå Kungl. Maj:t att medgiva fortsatt giltighet under ytterligare någon tid av övergångsbestämmelsen.

Statsutskottets utlåtande nr 2.

Kungl. kungörelsen den 2 maj 1924.

Vid behandling av andra huvudtiteln har statsutskottet i utlåtande, nr 2, punkt 16, vid behandling av anslag som bidrag till domsagornas förvaltning icke haft något att erinra mot vad departementschefen anfört rörande förlängd tid för tillämpningen av ovanberörda övergångsbestämmelse. Sedermera har riksdagen fattat beslut i enlighet härmed. Vidare har Kungl. Maj:t genom kungl. kungörelse den 2 maj 1924, nr 94, förordnat, att ifrågavarande övergångsbestämmelse skall äga fortsatt giltighet intill utgången av år 1925.

Infördrade statistiska uppgifter.

Utskottet har ansett det vara av betydelse att genom statistiska uppgifter få ådagalagt, huru domsagostadgans bestämmelser verka i praktiken. Då

den bearbetade rättsstatistiken icke sträcker sig längre än till och med år 1918, har utskottet ansett nödigt att i vederbörlig ordning inhämta uppgifter från hovrätterna över häradshövdingarnas ledighet och vikariernas kompetens. Utskottet har låtit bearbeta dessa uppgifter, och resultatet framgår av till utlåtandet fogade *bilagor II—VII*.

Beträffande bilagorna får utskottet anmärka, att de domsagorna under Göta hovrätt avseende uppgifterna i viss mån avvika från de uppgifter, som angå domsagorna under Svea hovrätt samt hovrätten över Skåne och Blekinge; detta synes bero på, att medan primäruppgifter av de två senare hovrätterna insamlats hos domhavandena, Göta hovrätt låtit på hovrättens sekreterarexpedition ifylla för ändamålet utsända formulär. Antalet rättegångsdagar å såväl allmänna sammanträden som tremansting ha därför icke kunnat uppgivas; de absoluta talen avse här hela sammanträden och äro sålunda icke fullt jämförbara med motsvarande uppgifter från de övriga hovrätterna. Beträffande rannsakingar och extra förrättningar — tabellraderna 4) och 5) — avse de från Göta hovrätt härrörande uppgifterna tydligen endast sådana fall, då hovrätten meddelat särskilt förordnande. Enär siffrorna i följd härav äro mycket ofullständiga, hava de helt uteslutits.

En sammanfattning av tabellernas siffror beträffande *dels* den omfattning, i vilken häradshövdingarna själva förrättat på dem ankommande göromål, *dels* anledningarna till beviljad ledighet, i vad densamma avsett hållande av allmänt sammanträde, *dels* slutligen de för hållande av sådant sammanträde samt av rannsaking med häktade anlitade vikariernas kompetens ger följande översiktliga resultat (i procentsiffror):

A. Häradshövdingarnas tjänstgöring.

		Svea hovrätt	Göta hovrätt	Skånska hovrätten
Domarämbete	{1922	51.86	61.90	56.32
	{1923	52.39	60.47	55.92
Allmänt tingssammanträde	{1922	37.86	51.81	41.51
	{1923	38.45	52.04	43.59
Tremansting	{1922	28.09	30.63	20.00
	{1923	26.97	40.54	—
Rannsakingar	{1922	37.61	—	48.75
	{1923	33.38	—	51.59
Extra förrättningar	{1922	50.09	—	70.55
	{1923	45.47	—	69.50

B. Anledningar till ledighet från hållande av allmänt sammanträde.

	19 § domsagostadgan	Jordregisterarbete	Eljest enligt 20 § domsagostadgan	Annat offentligt uppdrag än riksdagsmannaupdrag	Övriga anledningar
Svea hovrätt {1922	40.94	21.50	1.98	13.04	22.59
..... {1923	36.84	25.63	3.66	12.24	21.63
Göta hovrätt {1922	44.33	4.93	3.94	24.63	22.17
..... {1923	43.56	5.94	6.44	22.28	21.78
Skånska hovrätten {1922	30.80	11.16	1.79	25.89	30.36
..... {1923	42.27	14.55	0.91	6.36	35.91

C. Vikariernas kompetens.

	Vikarie, vilken tjänstgjort ss. ledamot el. fiskal i hovrätt el. ss. rev.-sekr.	Annan vikarie enligt 24 § domsagostadgan.	Vikarie enligt 23 § domsagostadgan.
a) <i>Beträffande allmänt sammanträde:</i>			
Svea hovrätt {1922	24.24	75.22	0.54
..... {1923	26.36	72.53	1.11
Göta hovrätt {1922	27.70	72.30	
..... {1923	25.94	74.06	
Skånska hovrätten {1922	22.77	77.23	
..... {1923	19.09	80.91	
b) <i>Beträffande rannsakingar:</i>			
Svea hovrätt {1922	23.93	74.72	1.35
..... {1923	35.05	64.95	
Skånska hovrätten {1922	26.83	73.17	
..... {1923	21.05	78.95	

Av ovan sammanförda uppgifter framgår, att domarämbetet under föga mer än halva året uppehålls av de ordinarie innehavarna samt att icke fullt hälften av de allmänna tingssammanträdena och ännu ringare andel av rannsakingarna förrättas av ordinarie domare.

Vidare framgår att häradshövdingarna fullt utnyttja den stadgeenliga möjligheten att för semester, vinnande av lättnad i arbetsbördan och enskilda angelägenheters vårdande erhålla befrielse från hållande av tre allmänna sammanträden om året. Arbete med jordregisters uppläggande hindrar i avsevärd utsträckning häradshövdingarna från att utöva dem åliggande dömande verksamhet. Detsamma är förhållandet med offentliga uppdrag, vilka understundom hela året avhålla häradshövding från tjänstgöring.

Under häradshövdingens tjänstledighet eller vakans i domsaga ha allmänna sammanträden och rannsakingar med häktade till omkring tre fjärdedelar hållits av vikarier, vilka icke tjänstgjort i hovrätt eller nedre

justitierevisionen. Därjämte har i Svea hovrätt förekommit att dispens meddelats beträffande den i 24 § domsagostadgan för hållande av allmänt tingsammansammanträde föreskrivna kompetensen. Såvitt utskottet kunnat inhämta, ha i dessa fall vederbörande icke helt fullgjort föreskriven handläggning av tremanstingsärenden.

De inkomna uppgifterna giva vid handen, att häradshövdingarna i ringa omfattning begagna sig av möjligheten att jämlikt 21 § domsagostadgan erhålla ledighet från handläggning å allmänt sammanträde av mål och ärenden, som kunna upptagas å tremansting. I sådant hänseende lämnade siffror ha på grund av materialets ofullständighet icke lämpat sig för sammanställning.

Förutom ovanberörda spørsmål om häradshövdingarnas ledighet och i samband därmed stående spørsmål har motionären upptagit frågan om att tillerkänna häradsnämnderna ökat inflytande samt ifrågasatt skärpta bestämmelser för valbarhet till nämndeman.

Häradsnämndernas befogenhet.

Frågan om häradsnämndens ställning har förut varit föremål för riksdagens prövning. I syfte att bereda nämnden ökat inflytande på de vid häradsrätten anhängiga målens och ärendenas avgörande hemställdes i motion, nr 62, av herr Åkerlund vid 1901 års riksdag, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utarbetande av sådan ändring i gällande lag, att landets häradsnämnder måtte kunna åtminstone i någon mån återvinna sitt forna anseende och sin betydelse som folklig institution i underätterna å landsbygden. I anledning av motionen tillstyrkte lagutskottet skrivelse till Kungl. Maj:t om sådan lagändring att, där av nämnden minst tre fjärdelar vore från häradshövdingen skiljaktiga och om en mening ense, den mening måtte gälla. På grund av kamrarnas skiljaktiga beslut föranledde emellertid denna motion icke någon riksdagens åtgärd.

Motion vid 1901 års riksdag.

Sedermera väcktes vid 1916 års riksdag en motion, nr 22, med hemställan »att riksdagen måtte uttala sig för återställande av häradsnämnden till dess forna och rätta uppgift som jury, eventuellt med tillämpning av i motionen angivna principer och i sammanhang därmed för inrättande av verkliga och effektiva folkdomstolar även på andra rättsområden, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda det lithörande och för riksdagen framlägga förslag i ämnet».

Motion vid 1916 års riksdag.

I utlåtande, nr 11, angående motionen anförde lagutskottet att i motionen tydligen åsyftades en ombildning av nämnden till jury. Jurysystemet såsom form för lekmäns deltagande i rättsskipningen vore emellertid omstritt. Utskottet medgäve väl behovet av lämpliga och tidsenliga reformer på detta område, i syfte att stärka nämndens möjligheter och befogenhet med avseende å deltagande i dömandet, men utskottet vore förvissat om, att under den utredning rörande en rättegångsreform, som påginge, nödig hänsyn komme att ägnas åt angelägenheten av lekmäns deltagande i domareverksamheten under förhållanden, som tillförsäkrade dem tillbörligt infly-

tande på rättsskipningen. Utskottet hemställde härefter, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd, vilket blev riksdagens beslut.

Processkommissionen.

Lagutskottets omförmälda yttrande avsåg den utredning rörande en rättegångsreform, vilken sedermera anförtrots åt den ännu arbetande processkommissionen. Enligt den redogörelse för kommissionens verksamhet, som av statsrådet och chefen för justitiedepartementet lämnats i årets statsverksproposition, är kommissionen sysselsatt med förarbeten för ett framtida ordnande av landets rättegångsväsen. Kommissionens närmaste uppgift är att avgiva ett principbetänkande angående domstolarnas organisation samt reformering av förfarandet i tviste- och brottmål. Tiden för avlämnande av detta betänkande torde för närvarande icke kunna angivas. Efter granskning av principbetänkandet lär komma att följa ytterligare utredning och först därefter slutliga förslag, vilka kunna läggas till grund för lagstiftning.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande.

Motionärens huvudsträvande såväl i de tidigare motionerna, nr 22/1901 och 62/1906, som i den förevarande synes vara att skapa förutsättningar för ökat förtroende till rättsskipningen vid häradsrätterna. Detta syfte vill motionären nå genom förstärkning av domstolarnas såväl juridiska som folkliga element, i förstnämnda hänseende genom vikariatsystemets avskaffande eller inskränkning och i sistnämnda genom skärpta bestämmelser för valbarhet till nämndeman. För syftets ernående ifrågasätter motionären härjämte att bereda häradsnämnden ökat inflytande.

Att motionären i fråga om vikariatsystemet pekat på en olägenhet av allvarligaste beskaffenhet torde knappast bestridas från något håll. Ett ämbete av den vikt och betydelse som häradshövdingeämbetet ställer givetvis stora krav på innehavarnas personliga duglighet och föregående utbildning för sin uppgift. Den för landsbygden gällande rättegångsordningen med endast en juridiskt bildad domare samt dennes utomordentligt starka inflytande på rättens beslut är i hög grad baserad på ordförandens person. Att det under sådana förhållanden kunnat gå för sig att häradshövdingarna, i den utsträckning som skett, överlämnat ämbetets utövning åt yngre personer ofta med relativt liten föregående utbildning förefaller förvånande och kan endast förklaras därigenom, att systemet sammanhänger med nedärvda traditioner i sådan riktning. Här liksom på många andra områden har det kommit i dagen, huru svårt det i själva verket är att råda bot för ett missförhållande, som övergått till vana. Trots riksdagsskrivelsen 1906 gjordes intet åt saken förrän andra omständigheter tillkommo, vilka framtvängde de ovanberörda domsagostadgorna. Dessa hava visserligen sökt begränsa häradshövdingarnas tjänstledighet men även så att säga legaliserat vikariatsystemet. I stadgorna har också beretts rum för så många anledningar för häradshövding att erhålla ledighet, att förhållandena, såsom de meddelade statistiska uppgifterna torde utvisa, icke undergått väsentlig förbättring. Såsom utskottet förut å sid. 8 framhållit för-

rätta häradshövdingarna själva icke fullt hälften av de allmänna tingssammanträdena. Den ringa ökning procentsiffrorna visa kan mycket väl förklaras genom jordregisterarbetets avtagande, i vilket fall domsagostadgorna icke haft någon inverkan i saken. I dessa stadgor har vidare tillräcklig åtskillnad icke gjorts mellan de uppgifter, som i första hand böra åligga häradshövdingen själv och andra uppgifter, som vid behov kunna överlämnas till vikarier.

Vikariatsystemets olägenheter framträdde skarpt i fråga om den del av häradshövdingarnas verksamhet som berör de egentliga domargöromålen d. v. s. handläggningen och avdömandet av de mera invecklade civil- och brottmålen. Med det nuvarande systemet, då häradshövdingen själv samt en eller flera notarier omväxlande hålla de allmänna tingssammanträdena, inträder ett onödigt dubbelarbete, i det att den, som tillfälligtvis handlägger ett mål, måste sätta sig in i vad som förut förekommit. Trots detta måste det emellertid brista i kontinuitet i handläggningen, och det ligger nära till hands att samma ansvarskänsla och grundlighet, som prägla en kontinuerlig domarverksamhet, icke kommer att utmärka handläggningen hos den, som ej skall fortsätta ett mål och i varje fall ej avdöma detsamma. Följden blir ofta att den, som slutligen har att avdöma ett mål, icke haft tillfälle att skaffa sig något personligt intryck av parter och vittnen utan blir uteslutande hänvisad till protokollet.

För att undanröjda nu anmärkta olägenheter synes det vara nödvändigt, att arbetsfördelningen mellan häradshövdingen och hans biträden omläggas, så att häradshövdingen kommer att övertaga de viktigaste arbetsuppgifterna. Eftersom arbetsbördan i olika domsagor är betydligt varierande, måste en sådan omläggning anpassa sig härefter. Att helt och hållet råda bot för anmärkta missförhållanden kan möjligen icke ske förrän i samband med blivande rättegångsreform, men redan nu bör det, enligt utskottets förmenande, genom förändrade föreskrifter i domsagostadgan samt dessas tillämpning i praktiken tillses, att häradshövdingarnas ledighet begränsas samt att de beredas tillfälle att i första rummet handhava de egentliga domargöromålen. I de större domsagorna måste detta givetvis medföra att biträdande domare få övertaga mindre krävande uppgifter, såsom tremanstingsärenden och expeditionsgöromål.

Huru svårt det är att på ifrågavarande område genomföra några reformer har visat sig även på ett annat sätt. Domsagostadgans bestämmelse därom, att vikarier med befogenhet att utan inskränkning uppehålla häradshövdingämbetet skola hava tjänstgjort i överrätt, var avsedd att träda i kraft redan den 1 juli 1923, men övergångsbestämmelserna hava gång efter annan måst utsträckas, senast intill utgången av år 1925. Det förefaller under sådana förhållanden välbetänkt, att statsrådet och chefen för justitiedepartementet satt i utsikt en mera djupgående utredning, på vilket sätt statsmakternas i detta fall redan uttalade mening må kunna bringas i verkställighet. I samband med en sådan utredning bör det enligt utskottets förmenande tagas i förnyat övervägande, huruvida icke över huvud

villkoren böra skärpas för vinnande av kompetens att å allmänt tings- sammanträde utan inskränkning handlägga alla slags mål och ärenden. En reform härutinnan torde vara obetingat nödvändig för att åt lantdom- stolarna vinna det förtroende, som utskottet i likhet med motionären anser vara en angelägenhet av yttersta vikt.

Utskottet har icke förbisett den betydelse den s. k. tingssittningen haft för juristutbildningen i landet. I stor utsträckning hava jurister förberett sig för tjänstgöring i förvaltande ämbetsverk samt för enskild verksamhet genom att efter avlagd examen inhämta praktisk erfarenhet genom tjänst- göring i domsaga. Denna utbildning torde likväl kunna erhållas utan att vederbörande behöva anförtros självständig domarverksamhet med kom- petens att handlägga mål av alla slag, och i varje fall måste intressen, som sammanhånga med juristutbildningen, stå tillbaka såsom stående vid sidan om rättsskipningens huvuduppgift.

I fråga om nämndens ställning delar utskottet motionärens mening, att nämnden för närvarande icke äger det inflytande, som bör tillkomma den- samma. Detta beror emellertid icke uteslutande på det nu föreskrivna omröstningssättet utan sammanhänger med vårt nuvarande till stor del skriftliga och uppskovstyngda rättegångsförfarande, vilket för nämnden för- svårar att överblicka målen. Frågan om nämndens betydelse torde därför intimt sammanhånga med en blivande rättegångsreform och böra upptagas i samband därmed. Utskottet kan dock icke underlåta att uttala den för- hoppningen, att nämnden såsom en värdefull institution av nationell egen- art måtte bibehållas samt på ett lämpligt sätt inpassas i ett förändrat rättegångsväsen.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta skynd- samt verkställa utredning och för riksdagen framlägga förslag om ändrade föreskrifter i syfte *dels* att häradshövdingarna med inskränkning i dem till- kommande rätt till tjänstledighet måtte i större utsträckning än nu är fallet själva omhänderhava de egentliga domargöromålen, *dels* att skärpta villkor måtte genomföras för behörighet att som vikarie för häradshövding å allmänt tingsammansammanträde handlägga mål och ärenden av alla slag.»

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet över- lämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till förberedande behandling av sitt första tillfälliga utskott.

Utskottet.

Med hänsyn till den för landsbygden gällande rättegångsordningen med endast en juridiskt bildad domare och dennes starka inflytande på rättens beslut är det uppenbarligen synnerligen angeläget, att domarämbetets ut- övande endast anförtros åt dem, som hava fullgod juridisk skolning och som därjämte äga de nödiga personliga kvalifikationerna för befattningens handhavande. Följaktligen är det ock av vikt, att den, som fått sig ordi- narie domarämbete vid häradsrätt anförtrott, i största möjliga utsträckning

själv handlägger domargöromålen i sin domsaga, så att icke personer, vilka sakna hans förutsättningar att bestrida ämbetet, i onödigt stor utsträckning måste anlitas. Den nu gällande, år 1920 utfärdade stadgan angående domsagornas förvaltning har ock tagit sikte härpå samt, på sätt av bilaga 1 vid utlåtandet framgår, meddelat vissa såsom erforderliga ansedda föreskrifter rörande betingelserna för den tjänstledighet, som må beviljas ordinarie domhavande.

Andra kammarens utskott har uttalat den meningen, att sagda föreskrifter icke visat sig vara tillfyllest, och har till stöd för sin mening åberopat vissa i samma utskotts utlåtande lämnade statistiska uppgifter, avseende åren 1922 och 1923, av vilka framgår bland annat, att icke fullt hälften av de allmänna tingssammanträdena förrättas av häradshövdingarna.

Till kompletterande av den bild av förhållandena, som dessa siffror synas förete, vill utskottet göra ett par erinringar. Givetvis har man alltid att räkna med att tillfälliga ledigheter måste uppstå, dels på grund av sjukdom, behov av rekreation och dylikt, dels ock till följd av allmänna uppdrag. Arbetsbördan är dessutom i de flesta domsagor så betungande, att det icke billigtvis kan fordras, att domhavanden själv håller samtliga ting. Det torde särskilt förtjäna framhållas, att tjänstledighetens vidsträckta omfattning under de senare åren delvis förklaras därav, att jordregisterarbetet och nu senast in-teckningsböckernas kollationering, vilka uppdrag enligt Kungl. Maj:ts beslut påvila häradshövdingarna, gjort det nödvändigt för dem att i ganska stor utsträckning åt vikarier överlämna handläggningen och avdömandet av anhängiggjorda mål. Att beakta är även, att 5 av rikets domsagor, vilka innehavas av vattenrättsdomarne, sedan flera år tillbaka under hela året på grund härav måste förvaltas av vikarie. Emellertid förhåller det sig i många fall så, att den ordinarie domhavanden, även om han befriats från tingshållning, dock genom råd och anvisningar lämnar sin yngre vikarie sitt bistånd vid målens handläggning och således i viss utsträckning ägnar sig åt sitt ämbetes skötsel, ehuru han formellt och alltså även i de statistiska uppgifterna är befriad därifrån.

I likhet med andra kammarens utskott finner utskottet det emellertid önskvärt, att denna användning av vikarier för domsagornas förvaltning måtte inskränkas, och att häradshövdingarna själva oftare än nu är fallet handhava den egentliga domareverksamheten. Detta torde sannolikt också bli va fallet, när väl de ovannämnda tidskrävande extrauppdragen hunnit avslutas, under förutsättning att Kungl. Maj:t icke i framtiden ånyo betungar häradshövdingarna med dylika omfattande extra tjänsteuppdrag och att domsagostadgans föreskrifter noggrant tillämpas. Att, såsom andra kammarens utskott önskat, företaga en »inskränkning i dem tillkommande rätt till tjänstledighet», vilken inskränkning avsetts att ske genom ändring av domsagostadgan, synes utskottet icke befogat, särskilt med tanke på att den tid som förfutit, sedan ifrågavarande stadga utfärdades, varit alltför kort för vinnande av tillräcklig erfarenhet angående dess effektivitet, och att densamma ännu ej i sin helhet trätt i kraft.

För övrigt synas de menliga verkningarna av häradshövdingarnas tjänstledighet från sina domarämbeten och av det nuvarande »vikariesystemet» i någon mån hava av andra kammarens utskott överdrivits, och detta hittills sedan århundraden tillbaka tillämpade system torde ingalunda kunna, såsom motionären förmenar, sägas hava minskat aktningen och förtroendet för landets underrätter. Utskottet medger dock, att en mera tillfredsställande ordning och en höjd kompetens för vikarierna kunde vara behövlig. Frågan härom är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet och torde, enligt vad av chefen för justitiedepartementet i årets statsverksproposition, andra huvudtiteln, sid 37 ff, uttalats, komma att göras till föremål för utredning i sammanhang med att frågan angående den kvinnliga juristutbildningen upptages till prövning. Då utskottet förutsätter, att en sådan utredning skyndsamt kommer till stånd och att vid densamma även tages under överbägande, huruvida icke överhuvud villkoren böra skärpas för vinnande av kompetens att å allmänt tings-sammanträde utan inskränkning handlägga alla slags mål och ärenden, synes med hänsyn härtill någon riksdagens skrivelse med begäran om utredning i ovannämnda syfte icke för närvarande påkallad.

Utskottet vill slutligen med instämmande erinra om följande av andra kammarens utskott gjorda uttalande beträffande ovannämnda frågor: »Att helt och hållet råda bot för anmärkta missförhållanden kan möjligen icke ske förrän i samband med en blivande rättegångsreform». Då det torde kunna förväntas, att processkommissionen inom en icke alltför avlägsen framtid framlägger det förslag till rättegångsreform, som av kommissionen för närvarande förberedes, ser utskottet även häri en anledning till att riksdagen i denna fråga ställer sig avvaktande.

Med hänsyn härtill och till övriga ovan anförda skäl anser sig utskottet alltså böra hemställa,

att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens
i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 31 maj 1924.

På utskottets vägnar:

IVAN PAULI.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar Pauli, J. P. Johansson, Wahlmark, Andersson i Hägelåkra, Jonsson i Lycksele, Andersson i Myggenäs och fröken Hesselgren.

Reservation

av herr Jonsson i Lycksele.

Bilaga I.

Utdrag ur kungl. stadga den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter
angående domsagornas förvaltning.

Om häradshövdingens tjänstledighet och förordnande av vikarie.

19 §. Tjänstledighet må årligen beviljas häradshövding för åtnjutande av semester högst en och en halv månad samt för vinnande av lättnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter sammanlagt likaledes högst en och en halv månad; dock må ledighet, som nu nämnts, ej beviljas å sådan tid, att häradshövdingen därigenom vinner befrielse från mera än högst tre allmänna tingssammanträden om året.

20 §. Kan tillfälligt göromål av vidlyftig eller tidsödande beskaffenhet, såsom rannsaking med häktad person eller syneförrättning, ej utan häradshövdingens oskäligen betungande utföras samtidigt med övriga ämbetsåligganden, må häradshövdingen erhålla ledighet antingen från sådant göromål eller ock för dess fullgörande från ämbetet i övrigt.

21 §. Häradshövding må ock, när skäl därtill äro, befrias *dels* från att å sammanlagt högst halva antalet allmänna tingssammanträden om året i domsagan handlägga mål och ärenden, som avses i 1 § av lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, *dels* från att å andra sammanträden än allmänna tingssammanträden handlägga sådana mål och ärenden, *dels ock* från att under viss tid, för varje gång ej överstigande fjorton dagar, utfärda gravationsbevis å fastigheter, som i ärenden, vilka sålunda skola handläggas av annan än häradshövdingen, blivit föremål för lagfart eller inteckningsåtgärd.

22 §. Utöver den ledighet, varom i 19—21 §§ förmäles, må ytterligare tjänstledighet ej beviljas häradshövding på annan grund än styrkt sjukdom, offentligt uppdrag eller annat laga förfall, där ej Kungl. Maj:t med avseende å arbetsbördan i viss domsaga eller i fråga om häradshövding, som uppnått hög ålder eller vars hälsa är vacklande, efter hovrättens hörande funnit gott tillsvidare förordna, att den årliga ledighet, som avses i 19 § må i angiven omfattning utsträckas utöver vad där är stadgat.

I domsaga, där biträdande domare finnes, äge dock hovrätten medgiva häradshövding befrielse från ämbetsgöromål utöver vad i 19—21 §§ sägs (sista stycket tillagt enligt kungl. kungörelsen den 17 december 1920).

23 §. Förordnande

1. att hålla sammanträde, som avses i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, att å annat tingssammanträde såsom ordförande i häradsrätten handlägga sådana till sammanträdet instämnda mål, som avses i 1 § av nämnda lag och som, efter vad här nedan sägs, finnas uppförda å särskild uppspölista, ävensom i nämnda lagrum omförmälda ärenden, eller

2. att eljest förvalta häradshövdingämbete med den begränsning, att den förordnade icke äger att vare sig såsom ordförande i häradsrätt handlägga andra mål och ärenden än nyss sagts eller tjänstgöra såsom ordförande i synerätt eller vid sammanträde med ägodelningsrätt,

må av hovrätten meddelas den, som uppnått tjugofyra års ålder samt avlagt för utövande av domarämbete föreskrivna kunskapsprov och därefter ett år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding.

Har någon förordnats att såsom särskild ordförande i rätten handlägga i 1 § av ovannämnda lag avsedda, å särskild uppropslista uppförda nyinstämde mål, skall det ankomma på den, som har att i övrigt föra ordet å tingssammanträdet, att bestämma, vilka mål skola uppföras å sagda uppropslista, samt den inbördes ordning, i vilken ordförandena skola leda rättsförhandlingarna vid sammanträdet, dock med iakttagande därav, att å varje rättegångsdag tillfälle skall vara lämnat rättssökande att vid sessionens slut anmäla ärenden, som den särskilde ordföranden har att handlägga.

24 §. Förordnande att med vidsträcktare befogenhet än i 23 § sägs förvalta häradshövdingämbete må ej meddelas annan än

ordinarie innehavare av domarämbete eller

vice häradshövding eller

den, som fyllt tjugofem år och *antingen* tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt *eller* efter avlagd examen under ett år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding och under sex månader uppehållit befattning såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter, *eller* efter avlagd examen under ett och ett halvt år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding och under sex rättegångsdagar eller tre allmänna tingssammanträden handlagt mål och ärenden, som avses i 1 § av lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden.

Den, som icke tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt eller under sex månader uppehållit befattning såsom ledamot i sådan rådhusrätt, som ovan sagts, och ej heller är ordinarie innehavare av domarämbete, må icke, innan han fullgjort sådan tjänstgöring, som nyss nämnts, förordnas att hålla flera än tre allmänna tingssammanträden, utan så är att annan vikarie ej finnes att tillgå.

Behörighet, som i denna paragraf avses, tillkommer icke illitterat rådman i dennes egenskap av ordinarie innehavare av domarämbete.

Övergångsbestämmelse.

48 §.

Femte stycket:

Utän hinder av vad i 24 § första och andra styckena är föreskrivet må intill utgången av juni månad 1923 den, som fyllt tjugofem år samt ett och ett halvt år efter examen tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding, förordnas att förvalta häradshövdingämbete och hålla allmänt tingssammanträde. Vad i 25 § föreskrives må ej utgöra hinder för meddelande av förordnande att förvalta häradshövdingämbete för tiden intill 1921 års utgång.

Genom *K. K. den 23 mars 1923* har förordnats att vad i 48 § femte stycket är stadgat angående undantag från tillämpningen av 24 § andra stycket skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1924.

Genom *K. K. den 21 december 1923* har förordnats att den, som före den 1 januari 1924 enligt dittills gällande bestämmelser blivit behörig till förordnande att förvalta häradshövdingämbete med vidsträcktare befogenhet än i 23 § sägs, må, utan hinder av vad i 24 § första stycket finnes föreskrivet, jämväl efter 1923 års utgång erhålla sådant förordnande.

Sammandrag för Svea hovrätt.

Tab. A. Översikt av häradshövdingarnas tjänstgöringsförhållanden samt anledning till beviljad ledighet under åren 1922 och 1923.

Tjänstgöring	År	I Häradsh. har själv tjänstgjort		II Häradsh. ämbetet vakant		III Häradsh. har varit tjänstledig		IV Orsaker till beviljad tjänstledighet																	
								a) semester		b) vinnande av lätnad i arbetsbörda o. ensk. ang.		c) jordregisterarbete		d) eljest enl. 20 § domsagostadgan		e) enligt 21 § domsagostadgan		f) riksdagsmannaupdrag		g) annat offentligt uppdrag		h) eljest enligt 22 § 1 st. domsagostadgan		i) enligt 22 § 2 st. domsagostadgan	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1) Förvaltande av domarämbete, antal dagar	1922	11 925	51.86	1 175	5.11	9 895	43.03	2 154	21.77	1 753	17.72	1 790	18.09	296	2.99	17	0.17	233	2.86	1 521	15.37	1 645	16.62	436	4.41
	1923	12 046	52.39	286	1.24	10 663	46.37	2 380	22.32	1 564	14.67	2 423	22.72	420	3.94	13	0.12	279	2.62	1 475	13.88	1 556	14.59	553	5.19
2) Allmänt sammantr., antal rättegångsdagar	1922	563	37.86	96	6.46	828	55.68	100	12.08	239	28.86	178	21.50	16	1.98	—	—	22	2.66	108	13.04	110	13.29	55	6.64
	1923	564	38.45	29	1.98	874	59.57	94	10.75	228	26.09	224	25.63	32	3.66	—	—	27	3.09	107	12.24	104	11.90	58	6.64
3) Tremansting, antal rättegångsdagar	1922	25	28.09	12	13.48	52	58.43	2	3.85	15	28.85	4	7.69	—	—	13	25.00	—	—	1	1.92	11	21.15	6	11.54
	1923	24	26.97	1	1.12	64	71.91	1	1.56	19	29.69	3	4.69	2	3.13	10	15.62	—	—	5	7.81	15	23.44	9	14.06
4) Ranns. med häktade, antal urtima ting el. extra sammanträden	1922	267	37.61	49	6.90	394	55.49	62	15.74	95	24.11	46	11.67	48	12.18	—	—	5	1.27	70	17.77	46	11.68	22	5.58
	1923	253	33.88	9	1.19	496	65.43	87	17.64	78	15.73	102	20.56	46	9.27	—	—	5	1.01	71	14.32	63	12.70	44	8.87
5) Ägodelningsrätt, syner m. fl. extra förättn., antal	1922	270	50.09	24	4.45	245	45.46	38	15.51	45	18.37	53	21.63	1	0.41	—	—	6	2.45	48	19.59	28	11.43	26	10.61
	1923	211	45.47	3	0.65	250	53.88	48	19.20	54	21.60	44	17.60	4	1.60	—	—	—	—	53	21.20	29	11.60	18	7.20

Bil. III.

Sammandrag för Svea hovrätt.

Tab. B. Översikt av kompetensen hos de vikarier, som utfört på häradshövdingar ankommande göromål under åren 1922 och 1923.

(I kol. II o. III tab. A redovisad tjänstgöring.)

Tjänstgöring	År	Sammanlagd tjänstgöring enligt tab. A II o. III		a) Vikarie, vilken tjänstgjort som ledamot eller fiskal i hovrätt eller som revisionssekreterare		b) Annan enligt 24 § domsagostadgan kompetent vikarie		c) Vikarie med kompetens enligt 23 § domsagostadgan	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1) Förvaltande av domar- ämbete, antal dagar	1922	11 070	48.14	3 531	31.90	7 136	64.46	403	3.64
	1923	10 949	47.61	3 696	33.76	7 079	64.65	174	1.59
2) Allmänt sammanträde, antal rättegångsdagar	1922	924	62.14	224	24.24	695	75.22	5	0.54
	1923	903	61.55	238	26.36	655	72.53	10	1.11
3) Tremansting, antal rättegångsdagar	1922	64	71.91	8	12.50	33	51.56	23	35.94
	1923	65	73.03	10	15.38	33	50.77	22	33.85
4) Rannsaking med häktade, antal urtima ting	1922	443	62.39	106	23.93	331	74.72	6	1.35
	1923	505	66.62	177	35.05	328	64.95	—	—
5) Ägodeln-rätt, syner m. fl. extra förrättn., antal	1922	269	49.91	82	30.48	187	69.52	—	—
	1923	253	54.53	97	38.34	156	61.66	—	—

Sammandrag för Göta hovrätt.

Tab. A. Översikt av häradshövdingarnas tjänstgöringsförhållanden samt anledning till beviljad ledighet under åren 1922 och 1923.

Tjänstgöring	År	I Häradsh. har själv tjänstgjort		II Häradsh. h. ämb. vakant		III Häradsh. har varit tjänstledig		IV Orsaker till beviljad tjänstledighet																	
								a) se- mester		b) vinnande av lättnad i arbets- börda o. ensk. ang.		c) jord- register- arbete		d) eljest enl. 20 § domsago- stadgan		e) enligt 21 § domsago- stadgan		f) riks- dage- manna- uppdrag		g) annat offentligt uppdrag		h) eljest enligt 22 § 1 st. dom- sagostadgan		i) enligt 22 § 2 st. domsago- stadgan	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1) Förvaltande av domaräm- bete, antal dagar	1922	9 845	61.30	376	2.34	5 839	36.36	1 464	25.07	1 084	18.56	275	4.71	234	4.01	—	—	159	2.72	1 731	29.65	892	15.28	—	—
	1923	9 711	60.47	427	2.66	5 922	36.87	1 560	26.34	1 153	19.47	340	5.74	249	4.21	—	—	209	3.53	1 479	24.97	905	15.28	27	0.46
2) Allmänt sam- mantr., antal	1922	229	51.81	10	2.26	203	45.93	27	13.90	63	31.03	10	4.93	8	3.94	—	—	6	2.96	50	24.63	34	16.75	5	2.46
	1923	230	52.04	10	2.26	202	45.70	20	9.90	68	33.66	12	5.94	13	6.44	—	—	8	3.96	45	22.28	27	13.37	9	4.45
3) Tremansting, antal	1922	34	30.63	—	—	77	69.37	5	6.49	28	36.36	3	3.90	6	7.79	11	14.29	5	6.49	9	11.69	4	5.20	6	7.79
	1923	45	40.54	1	0.90	65	58.56	10	15.38	27	41.54	—	—	2	3.08	15	23.08	5	7.69	2	3.08	4	6.15	—	—
4) Ranns. med häktade, ant- al urtima ting el. extra sammanträ- den	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5) Ägodelnings- rätt, syner m. fl. extra för- rättn., antal	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1923	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Sammandrag för Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Tab. A. Översikt av häradshövdingarnas tjänstgöringsförhållanden samt anledning till beviljad ledighet under åren 1922 och 1923.

Tjänstgöring	År	I Häradsh. har själv tjänstgjort		II Häradsh.-åmb. vakant		III Häradsh. har varit tjänstledig		IV Orsaker till beviljad tjänstledighet																	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	a) semester		b) vinnande av lättnad i arbetsbörda o. ensk. ang.		c) jordregisterarbete		d) eljest enl. 20 § domsagostadgan		e) enligt 21 § domsagostadgan		f) riksdagsmannaupdrag		g) annat offentligt uppdrag		h) eljest enligt 22 § 1 st. domsagostadgan		i) enligt 22 § 2 st. domsagostadgan	
								Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1) Förvaltande av domarämbete, antal dagar	1922	3 700	56.32	—	—	2 870	43.68	566	19.72	429	14.95	281	9.79	20	0.70	—	—	142	4.95	1 025	35.71	351	12.23	56	1.95
	1923	3 674	55.92	—	—	2 896	44.08	702	24.24	523	18.06	544	18.78	—	—	—	—	143	4.94	264	9.12	620	21.41	100	3.45
2) Allmänt sammantr., antal rättegångsdagar	1922	159	41.51	—	—	224	58.49	11	4.91	58	25.89	25	11.16	4	1.79	—	—	10	4.46	58	25.89	40	17.86	18	8.04
	1923	170	43.59	—	—	220	56.41	18	8.18	75	34.09	32	14.55	2	0.91	—	—	10	4.55	14	6.36	44	20.00	25	11.36
3) Tremansting, antal rättegångsdagar	1922	1	20.00	—	—	4	80.00	—	—	2	50.00	—	—	1	25.00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25.00
	1923	—	—	—	—	5	100.00	1	20.00	1	20.00	1	20.00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20.00	1	20.00
4) Ranns med häktade, antal urtima ting el. extra sammanträden	1922	78	48.75	—	—	82	51.25	14	17.07	10	12.19	7	8.54	1	1.22	—	—	4	4.88	20	24.39	9	10.98	17	20.73
	1923	81	51.59	—	—	76	48.41	17	22.37	9	11.84	13	17.10	—	—	—	—	1	1.32	7	9.21	17	22.37	12	15.79
5) Ägodelningsrätt, syner m. fl. extra förrätn., antal	1922	103	70.55	—	—	43	29.45	14	32.56	5	11.63	8	18.60	—	—	—	—	1	2.33	7	16.28	6	13.95	2	4.65
	1923	98	69.50	—	—	43	30.50	13	30.23	5	11.63	8	18.60	1	2.33	—	—	2	4.65	1	2.33	7	16.28	6	13.95

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 12 saml. 1 avd. 10 häft. (Nr 11.) 1163 24 3

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande Nr 11.

Bil. VII.

Sammandrag för Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Tab. B. Översikt av kompetensen hos de vikarier, som utfört på härads hövdingar ankommande göromål under åren 1922 och 1923.

(I kol. II och III tab. A redovisad tjänstgöring.)

Tjänstgöring	År	Sammanlagd tjänstgöring enligt tab. A II och III		a) Vikarie, vilken tjänstgjort som ledamot eller fiskal i hovrätt eller som revisionssekr.		b) Annan enligt 24 § domsagostadgan kompetent vikarie		c) Vikarie med kompetens enligt 23 § domsagostadgan	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1) Förvaltande av domar- ämbete, antal dagar	1922	2 870	43.68	597	20.80	2 170	75.61	103	3.59
	1923	2 896	44.08	601	20.75	2 280	78.73	15	0.52
2) Allmänt sammanträde, antal rättegångsdagar	1922	224	58.49	51	22.77	173	77.23	—	—
	1923	220	56.41	42	19.09	178	80.91	—	—
3) Tremansting, antal rätte- gångsdagar	1922	4	80.00	1	25.00	1	25.00	2	50.00
	1923	5	100.00	2	40.00	2	40.00	1	20.00
4) Rannsaking med häk- tade, antal urtima ting	1922	82	51.25	22	26.83	60	73.17	—	—
	1923	76	48.41	16	21.05	60	78.95	—	—
5) Ägodeln.-rätt, syner m. fl. extra förrättningar, antal	1922	43	29.45	10	23.26	33	76.74	—	—
	1923	43	30.50	18	41.86	25	58.14	—	—